

Sportterrein (Heuvelland, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2016K429

November 2016

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Wouter Van Goidsenhoven
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey & Simon Verdegem

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2016

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 2: Programma van maatregelen	4
2.1 Administratieve gegevens	4
2.2 Synthese	5
2.3 Gemotiveerd advies	8
2.4 Conclusie	9
Deel 3: Bibliografie.....	10

FIGURENLIJST (2016K429)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	5
Figuur 2: DHM volgens het projectgebied (bron: Geopunt).	7
Figuur 3. Illustratie van het antropogene verval aan het noordelijke plein	8
Figuur 4. Huidige toestand noordelijk sportveld	9

TABELLENLIJST (2016K429)

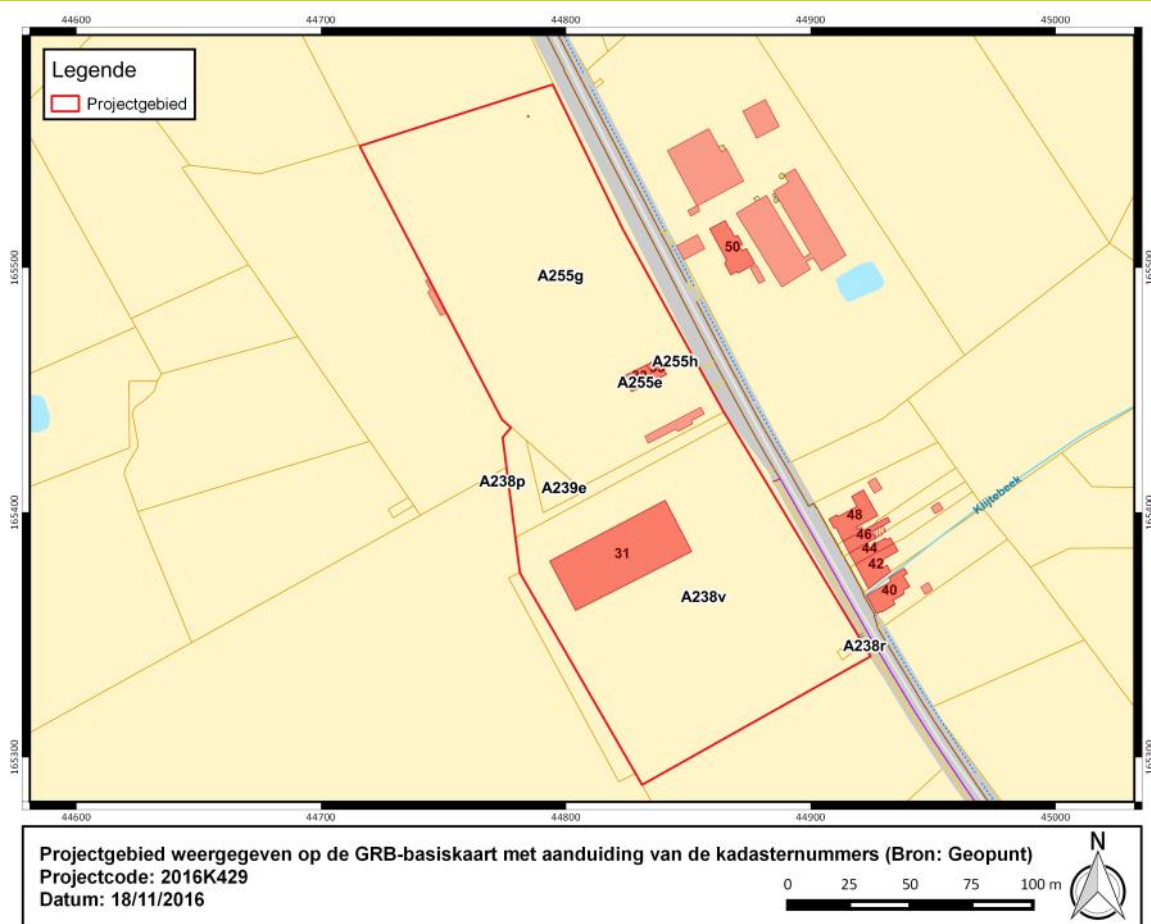
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	4
--	---

Deel 2: Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de initiatiefnemer	Gemeentebestuur Heuvelland Bergstraat 24 8950 Heuvelland	
b) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	OE/ERK/Archeoloog/2015/00043	
c) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Janiek De Gryse Ten Briele 14 bus 15 8200 Sint-Michiels-Brugge	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Heuvelland
	Deelgemeente	Wijtschate
	Postcode	8950
	Adres	Vierstraat 31 Heuvelland
	Toponiem	Sportterrein
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 44580, Y _{min} = 165281 X _{max} = 45032 , Y _{max} = 165595
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Heuvelland, Afdeling 1, Sectie A, nr's: 238p, 238r, 238v, 239 ^e , 255 ^e , 255g, 255h Figuur 1	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt)

2.2 Synthese

Het gemeentebestuur van Heuveland plant de herinrichting van de sport- en recreatie infrastructuur aan de Vierstraat te Wijtschate. Het plangebied is ca. 2,5 ha groot. De werken omvatten een gedeeltelijke nieuwbouw, de vervanging van aanwezige verharding door groen, de aanleg van nieuwe verharding, het planten van nieuwe bomen en het aanbrengen van verschillende landschapselementen (o.m. een speeltalud).

Landschappelijk gezien is Wijtschate gelegen op de heuvelrug ten zuiden van Ieper. Deze heuvelrug vormt als het ware de scheiding tussen het Leiebekken en het IJzerbekken. De projectlocatie zelf is gelegen ten noorden van de bewoningskern, aan de voet van de hoogte waarop de dorpskern is gelegen. De Quartairgeologische kaart van Vlaanderen geeft een profielopbouw weer, bestaand uit een laat-Pleistocene eolische afzetting. De bodemkaart geeft een ondergrond aan die bestaat uit klei, wat niet overeenstemt met de gegevens van de Quartairkaart. Onderzoek in de buurt heeft aangetoond dat de ondergrond wel degelijk bestaat uit eolisch afgezette zandleem¹. Vermoedelijk is er een onnauwkeurigheid in de bodemkartering geslopen.

De eerste vermelding van Wijtschate gaat terug tot in de volle middeleeuwen waaruit blijkt dat het gehucht schatplichtig is aan het kapittel van Sint-Donaas te Brugge. Er wordt uitgegaan van een Romeinse oorsprong, deze is echter nooit archeologisch vastgesteld.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog lag Wijtschate in de Duitse frontlinie en was de dorpskern door de Duitse strijdkrachten omgevormd tot een ware vesting. Ook Mesen, gelegen op dezelfde heuvelkam was dermate versterkt.

¹ Verdegem & Van Goidsenhoven, 2015, Archeologisch vooronderzoek Wijtschate, Kapellerie, p.18-19

Zeer kort samengevat werd in 1914, toen de oorlog nog in beweging was, zeer fel gevochten voor de omgeving van het plangebied of Hospice(bos). In 1917 was er de mijns slag, waarbij zeer grote ingegraven mijnen tot ontploffing werden gebracht. Hierbij ontstond o.a. de krater, nu genaamd 'Pool of Peace', een herdenkingsmonument dat herinnert aan deze slag. Tijdens deze slag werden de linies te Wijtschate vrij snel doorbroken en werd de zogenaamde "Wijtschateboog" rechtgetrokken. Daarop volgde de Derde Slag om Ieper waarbij de geallieerden een significante terreinwinst wisten te boeken. Tijdens het lenteoffensief van 1918 ('Kaiserslacht') slaagde het Duitse leger er echter in haar linies voor het grootste deel te hernemen en verder door te stoten naar het westen. Na de oorlog blijkt Wijtschate volledig verwoest en wordt het heropgebouwd naar het vooroorlogse beeld.

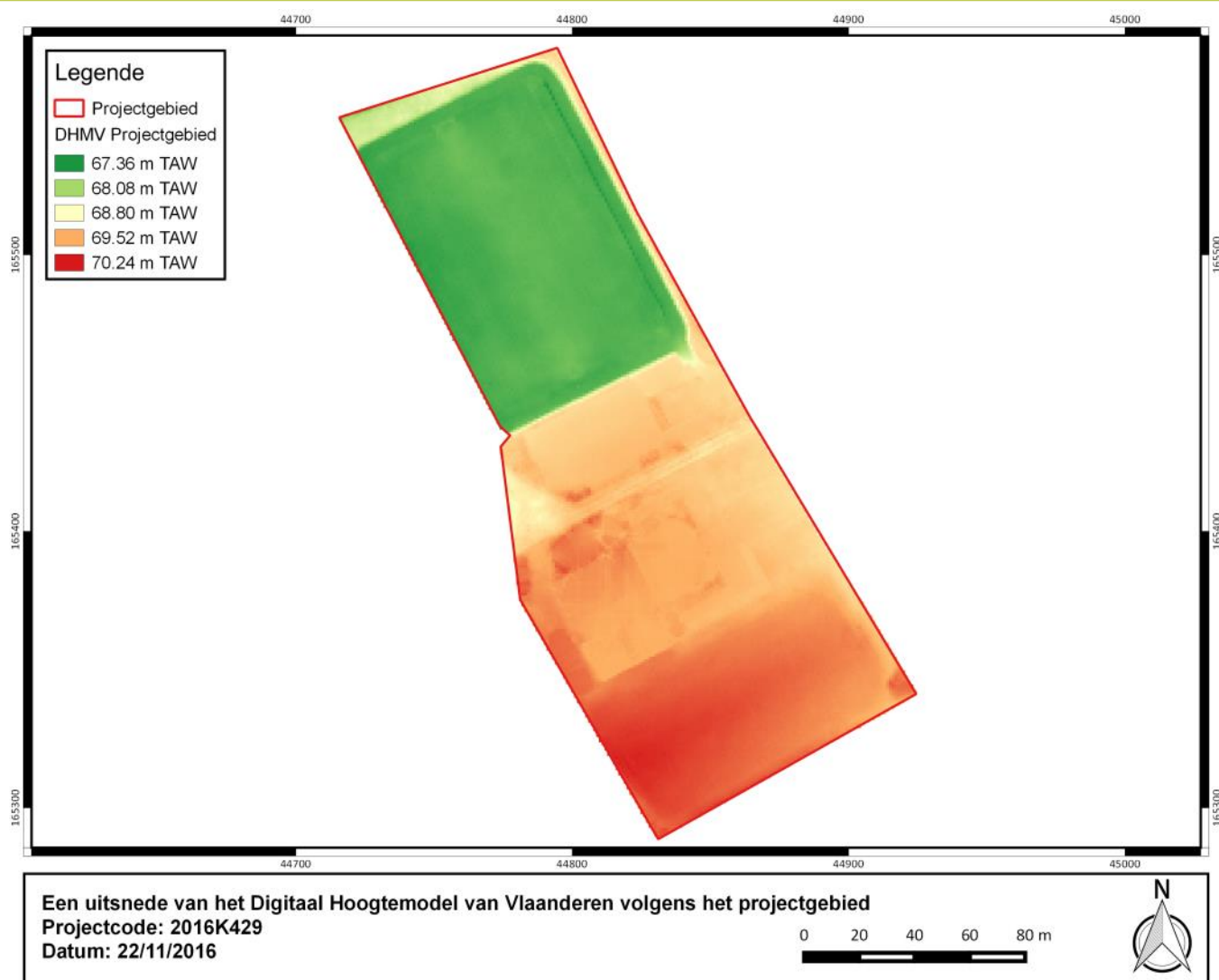
De Centraal Archeologische Inventaris geeft verschillende archeologische vindplaatsen weer in de nabije en ruime omgeving van het plangebied. In hoofdzaak betreft het cartografische indicatoren op basis van trench-maps. Net ten westen van het terrein werden in 2010 twee sleuven getrokken olv Marc Dewilde (OE). Bij dit onderzoek werden twee noordoost-zuidwest lopende loopgraven aangesneden. Op basis van het vondstmateriaal werd geconcludeerd dat het Franse loopgraven betrof. Het gebrek aan uitbouw bevestigt dit enigszins. Gelet op het feit dat de gerecupereerde patronen een productiedatum hadden tussen 1903 en 1914 kan er van uitgegaan worden dat deze stelling kadert in de Wijtschateslag, in het najaar van 1914.

Verder werden op een 300-tal meter ten zuidoosten van het plangebied een prospectie uitgevoerd op een terrein aan de wijk 'Kapellerie' o.l.v. Simon Verdegem. Hierbij werden verschillende fasen van de Duitse defensieve uitbouw vastgesteld, evenals een groot aantal stoffelijke resten. Verder onderzoek dient nog uitgevoerd te worden.

Niet Wereldoorlog gerelateerde relictten betreffen cartografische indicatoren van sites met walgracht uit de late middeleeuwen of post-middeleeuwse periode.

Hoewel het archeologisch potentieel op vlak van de Eerste Wereldoorlog zeer groot is, blijkt uit de huidige toestand van het terrein dat de kans op een bewaard archeologisch niveau zo goed als onbestaand is. Op het lokaal DHM is duidelijk te zien dat het terrein in het noorden zo'n 1,5m lager ligt dan het omliggende terrein. Dit is eveneens duidelijk zichtbaar op bijgevoegde foto. Volgens de burgemeester evenals de schepen van openbare werken van Heuvelland werd bij de aanleg van het sportveld in het noorden ca. 1,5m afgegraven om daarna met de vrijgekomen grond het zuidelijk gelegen voetbalveld op te hogen. Deze ingreep is ongetwijfeld zeer destructief geweest voor het archeologisch niveau. Hierbij komen dan nog de drainagewerken, eigen aan een voetbalterrein, die eveneens een bijkomende impact zullen gehad hebben op de ondergrond.

Gelet op de bouwplannen zijn de meest bedreigende werken voor het bodemarchief gesitueerd op het noordelijke veld. Hier moet echter uitgegaan worden van een volledig verstoord of afgetopt terrein.

Figuur 2: DHM volgens het projectgebied (bron: Geopunt).

Figuur 3. Illustratie van het antropogene verval aan het noordelijke plein

2.3 Gemotiveerd advies

Voor de herinrichting van de recreatie- en sportinfrastructuur aan de Vierstraat te Wijtschate wordt geen verder archeologisch onderzoek aanbevolen. Hoewel het archeologisch potentieel van het terrein zeer hoog is met betrekking tot relictten uit de Eerste Wereldoorlog vormen de mate van versterking van het terrein en de aard van de ingrepen voldoende argument om af te zien van verder onderzoek.

Uit het bijgevoegde plan van de bodemingrepen blijkt dat de hoofdmoot van de ingrepen zich situeert ofwel ter hoogte van de bestaande verharding en bebouwing, ofwel op het noordelijk gelegen voetbalveld. Deze ingrepen bestaan in hoofdzaak uit puntverstoringen door de inplanting van bomen, maar ook de aanleg van een speeltalud en verschillende zones die opgehoogd worden, alsook waar verharding weggebroken wordt.

Uit een studie van de verstoringshistoriek blijkt echter, op basis van het DHM en aangeleverd fotomateriaal dat het noordelijke sportveld over de gehele oppervlakte is afgegraven en dieper ligt dan de omliggende terreinen. Dit impliceert een belangrijke mate van versterking op het noordelijke veld. Deze versterking moet dermate ingrijpend geweest zijn, dat de kans op bewaarde archeologische resten nihil is.

Op basis van deze versterking blijkt dat enige verdere vorm van onderzoek volstrekt zinloos zou zijn. Uiteraard moet hier gewezen worden op de bestaande archeologische meldingsplicht, conform artikel 5.1.4 van de huidige wetgeving betreffende het onroerend erfgoed.

Figuur 4. Huidige toestand noordelijk sportveld

2.4 Conclusie

Gemeente Heuvelland plant de herinrichting van haar recreatie- en sportinfrastructuur aan de Vierstraat te Wijtschate, deelgemeente van Heuvelland. Uit historisch en cartografisch onderzoek en de gekende archeologische waarden is de trefkans betreffende relictten uit de Eerste Wereldoorlog zeer hoog. Uit de verstoringshistoriek van het terrein, op basis van luchtfoto's, het DHMV en de bestaande situatie is duidelijk dat de delen van het terrein waar het bodemarchief acuut bedreigd is reeds verstoord zijn. Bijgevolg is eender welke vorm van bijkomend onderzoek volstrekt zinloos.

Deel 3: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt